

Jeļena Blavatska "Atslēga uz Teosofiju"

2. daļa: Eksotēriskā un ezotēriskā teosofija

2. daļas 5. nodaļa: Kāpēc teosofija tiek pieņemta?

Jautātājs. Zināmā mērā es saprotu; es redzu, ka jūsu mācības ir daudz sarežģītākas un metafiziskākas nekā spiritisms vai mūsdienu reliģiskā doma. Vai tad jūs varat pateikt, kāpēc jūsu atbalstītā teosofijas sistēma izraisa tik lielu interesi un tajā pašā laikā tik lielu naidīgumu?

Teosofs. Es uzskatu, ka tam ir vairāki iemesli, tostarp šādi: pirmkārt, spēcīga vilšanās rupjās materiālistiskajās teorijās, kas pašlaik ir izplatītas zinātnē. Otrkārt, vispārēja neapmierinātība ar dažādu kristīgo baznīcu mākslīgajām teoloģijām un katru dienu pieaugošo konfliktējošo sektu skaitu. Treškārt, arvien pieaugošā apziņa par to, ka ticības apliecinājumi, kas tik acīmredzami ir pretrunā viens otram un paši par sevi, nevar būt patiesi un ka nepierādīti apgalvojumi nevar būt patiesi. Šo dabisko neuzticību iedibinātajām reliģijām tikai palielina to pilnīga nespēja saglabāt morāli un attīrīt sabiedrību un masu. Ceturtkārt, tā ir daudzu cilvēku pārliecība un dažu cilvēku zināmās zināšanas, ka ir jābūt filozofiskai un reliģiskai sistēmai, kurai jābūt zinātniskai, nevis tikai spekulatīvai. Piektkārt, tā, iespējams, ir pārliecība, ka šāda sistēma ir jāmeklē starp mācībām, kas jau sen bija pirms jebkuras mūsdienu ticības.

Jautātājs. Bet kāpēc šī sistēma tiek piedāvāta tikai tagad?

Teosofs. Vienkārši tāpēc, ka laiks ir nobriedis, un to apliecina fakts, ka tik daudzi patiesi meklētāji vēlas uzzināt patiesību neatkarīgi no tā, cik tas maksā un kur tā varētu būt paslēpta. To redzot, tās aizbildņi atļāva vismaz dažas tās daļas publiskot. Ja Teosofijas biedrības izveidošana būtu atlikta vēl uz dažiem gadiem, šajā laikā puse civilizēto nāciju būtu kļuvušas par nikniem materiālistiem, bet otra puse par antropomorfistiem un fenomenālistiem.

Jautātājs. Vai teosofiju var uzskatīt par atklājumu?

Teosofs. Nekādā ziņā – pat ne jauni un tieši atklājumi no kādām augstākām, pārdabiskām vai vismaz pārcilvēciskām būtībām; bet tikai tādā nozīmē, ka "paceļ plīvuru" no vecām, ļoti senām patiesībām priekš prātiem, kuri iepriekš par tām bija neziņā un pat neapzinājās šo seno zināšanu esamību un saglabāšanu.[1]

Jautātājs. Jūs runājat par "vajāšanu". Ja teosofija atspoguļo patiesību tādu, kāda tā ir, kāpēc tā sastopas ar tādu pretestību, nevis vispārēji pieņemtu?

Teosofs. Atkal daudzu dažādu iemeslu dēļ, no kuriem viens ir cilvēku naidis pret "inovācijām", kā viņi to sauc. Egoisms būtībā ir konservatīvs un nevar paciest, ka tas tiek traucēts. Tas dos priekšroku paklausīgiem, neprasīgiem meliem, nevis lielākajai patiesībai, ja pēdējais prasa kaut nelielu komforta upuri. Garīgās inerces spēks ir milzīgs, ja vien kaut kas nesola tūlītēju labumu un atlīdzību. Mūsu laikmets ir ārkārtīgi negarīgs un prozaisks. Tam pievieno teosofijas mācību nepazīstamo raksturu un doktrīnu sarežģīto raksturu, no kurām dažas ir tiešā pretrunā daudziem cilvēku aizspriedumiem, kurus veicina sektanti un kas ir iesakņojušies tautas pārliecības pašā kodolā. Ja tam pieskaitām personīgās pūles un augsto dzīves tīrību, kas tiek prasīta no tiem, kas gribētu kļūt par iekšējā apļa mācekļiem, un ļoti ierobežoto skaitu, kuri ir gatavi ievērot mūsu noteikumus, kas prasa pilnīgu nesavtību, kļūst skaidrs,

Jeļena Blavatska "Atslēga uz Teosofiju"

2. daļa: Eksotēriskā un ezotēriskā teosofija

2. daļas 5. nodaļa: Kāpēc teosofija tiek pieņemta?

kāpēc teosofija ir lemta tik lēnam progresam un tik grūtai augšupejai. Būtībā šī ir filozofija tikai tiem, kuri ir cietuši dzīves purvā un zaudējuši cerības kaut kā citādi no tā izkļūt. Turklāt katras ticības vai morāles sistēmas vēsture, kad tā pirmo reizi tika iestādīta nepazīstamā augsnē, liecina, ka tās pirmie dzinumi saskārās ar visiem šķēršļiem, ko varēja radīt tumsonība un egoisms. Patiešām, "novatora vainags ir ērkšķu vainags!" Veco, kukaiņu saēsto ēku iznīcināšana nekad nav bez briesmām.

Jautātājs. Tas viss drīzāk attiecas uz Teosofijas biedrības ētiku un filozofiju. Vai varat sniegt man vispārīgu priekšstatu par pašu biedrību, tās mērķiem un uzbūvi?

Teosofs. Tas nekad netika turēts noslēpumā. Jautājiet, un jūs saņemsit precīzas atbildes.

Jautātājs. Bet es dzirdēju, ka tevi saista zvēresti?

Teosofs. Tikai slepenajā jeb "ezotēriskā" sadaļā.

Jautātājs. Un tomēr daži biedri, pametuši jūs, neuzskata, ka tie ir saistīti ar šiem pienākumiem. Vai viņiem ir taisnība?

Teosofs. Tas liecina, ka viņu goda sajūta ir nepilnīga. Kā viņiem var būt taisnība? Cik labi pateikts žurnālā "Path", kas ir mūsu teosofijas orgāns Ņujorkā, par šādiem gadījumiem: "Pieņemsim, ka karavīrs tiek tiesāts par zvēresta un disciplīnas pārkāpšanu un tiek atlaists no dienesta. Dusmās uz taisnīgumu, lai gan viņš bija brīdināts par sodiem un, lai atbilstu savam bijušajam priekšniekam, viņš pāriet pie ienaidnieka, kļūst par nodevēju un spiegu un paziņo, ka sods viņu ir atbrīvojis no uzticības zvēresta." Vai tas viņu attaisno, vai jūs domājat? Vai jums nešķiet, ka viņu var saukt par negodīgu cilvēku, glēvuli?

Jautātājs. Es tā domāju, bet daži cilvēki domā savādāk.

Teosofs. Jo sliktāk viņiem. Bet mēs par to runāsim vēlāk, ja vēlaties.

Skaidrojums:

[1] - It īpaši pēdējā laikā ir kļuvis modē uzskatīt, ka tādu lielu un civilizētu tautu kā ēģiptiešu, grieķu un romiešu noslēpumos nebija nekā cita, kā vien priesteru maldināšana un viltības. Pat rozenkreicieši tiek uzskatīti par tikai pa pusei fantazētājiem, pa pusei krāpniekiem. Par tiem ir sarakstītas daudzas grāmatas; un jaunpienācēji, kuri pirms dažiem gadiem gandrīz nebija dzirdējuši par šiem vārdiem, ir izteikušies kā dziļi kritiķi un eksperti alķīmijas, uguns filozofijas un mistikas jautājumos kopumā. Un tomēr ir vesela virkne Ēģiptes, Indijas, Haldejas un Arābijas hierofantu, kuri kopā ar lielākajiem Grieķijas un Rietumu filozofiem un gudrajiem visas zināšanas piedēvēja tam, ko sauca par gudrību un dievišķo zinātni, jo uzskatīja, ka jebkuras mākslas un zinātnes pamats un avots būtībā ir dievišķs. Platons uzskatīja

Jelena Blavatska "Atslēga uz Teosofiju"

2. daļa: Eksotēriskā un ezotēriskā teosofija

2. daļas 5. nodaļa: Kāpēc teosofija tiek pieņemta?

noslēpumus par vissvētākajiem, un Aleksandrijas Klements, kurš pats tika iesvētīts Eleusīnas mistērijās, paziņoja, "ka tajās sniegtās mācības ir cilvēka zināšanu robeža". Vai jūs domājat, ka Platons un Klements bija divi krāpnieki vai divi muļķi, vai abi?